

1856 год. въ Берлинъ се появило пълно издание на всички съчинения на Фридриха II, подъ заглавие: *Oeuvres complètes de Frédéric le Grand*, въ 30 тома, отъ които първитѣ 7 съдържатъ исторически съчинения, слѣдующитѣ философски, стихотворни, прѣписка и пр., а послѣднитѣ три военни. Отъ тѣхъ къмъ 1-ия отдѣлъ за военното устройство на Пруссия и на армиитѣ и войскитѣ ѝ принадлежатъ слѣдующитѣ исторически и военни съчинения на Фридриха II: *Mémoires de la maison de Brandebourg* (Т. I), *Histoire de mon temps* (Т. II—III), *Histoire de la guerre de sept ans* (Т. IV—V), *Mémoires depuis la paix de Hubertsbourg jusqu'à la paix de Téschen* (Т. VI), *Mélanges historiques* (Т. VII) и *Oeuvres militaires* (Т. XXVIII—XXX), които съдържатъ всичкитѣ свѣденія за военното устройство на Пруссия и армията и войскитѣ ѝ до и въ време на царуването на Фридриха II. Това е — главния и най добрия материалъ по този прѣдмѣтъ.

По II отдѣлъ — *63) *Frédéric II: Oeuvres complètes* (гл. по горѣ 14) и въ тѣхъ *Oeuvres militaires*, отъ броя на които тукъ се отнасятъ всичкитѣ му *инструкции* или наставления, които съдържатъ всичкитѣ негови въззрѣния, понятия, мнѣния и правила за тактиката, стратегията и всичкитѣ въобще отдѣли на военното искусство. Първата и най важна е *инструкцията му до генералитѣ си*, която най напредъ била озаглавена: „*General-Principia vom Kriege, applicirt auf die Tactique und an die Disciplin derer preussischen Truppen*“ и се държала въ тайна, до като въ време на силезкитѣ войни паднала случайно въ рѣцѣтъ на австрийцитѣ въ рѣкописъ, въ взетия екипажъ на единъ прусски генералъ, слѣдъ което наскоро била напечатана на нѣмски языкъ и прѣведена на французски отъ саксонеца Fäsch и на всички европейски язици и до днесъ е имала много издания. Най добритѣ коментари върху нея принадлежатъ: 1) на извѣстния прусски генералъ Шарнхорстъ, който съставилъ прѣвъсходенъ разборъ върху нея, издаденъ въ 1794 год., — и 2) на нѣколко учени прусски офицери, които въ края на 1819 година издали тѣзи инструкция подъ заглавие: *Unterricht Friedrichs II an seine Generale*; този прѣкрасенъ аналитически и критически трудъ, допълненъ съ забѣлѣжки въ отношение на най новитѣ измѣнения на военното искусство, послужилъ да се почне издаването на извѣстната прусска военна газета *Militair-Litteratur-Zeitung*, отъ 1 януарий 1820 година, въ Берлинъ. — Освѣтъ това забѣлѣжителни сж инструкциитѣ на Фридриха II: до офицеритѣ на легкитѣ войски, за лагеритѣ и полскитѣ укрѣпления и проч. Извѣстния принцъ *де-Линъ* прѣвелъ на французски языкъ тритѣ инструкции